

PROFESSOR HEINRICH RIIKOJA — 80

8. märtsil sai 80-aastaseks Eesti NSV teeneline teadlane, bioloogiadoktor professor Heinrich Riikoja, kes sündis Rakkes postiametniku perekonnas. Tema sünnimaja, endine Rakke hobu-postijaama hoone on mõningal määral ümberehitatud kujul säilinud (praegune külanõukogu ja sidekontori maja). Oige pea pärast poja sündi kolisid vanemad uuele teenistuskohale, nii et juubilaril mälestused oma sünnikohast puuduvad.

Lõpetanud 1910. aastal Tallinna Nikolai gümnaasiumi ja 1918. aastal Tartu ülikooli loodusteaduste kandidaadi kraadiga, jäi ta ülikooli juurde tööle, algul ajutise abijõuna ja assistendina, hiljem zooloogia õppejõuna.

Aastail 1919—1926 tegutses ta dotsendina, peale selle professorina-kateedrijuhatajana, matemaatika-loodusteaduskonna dekaanina, zooloogiainstituudi ja -muuseumi juhatajana. 1940. aastal määrati ta esimeseks nõukogude Tartu ülikooli rektori. 1942. aasta kõrvaldati H. Riikoja ülikooli tööst, kuid alates 1944. aastast kuni pensionile siirdumiseni 1958. aastal oli ta taas teaduskonna dekaan ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Bioloogia Instituudi hüdrobioloogia sektori juhataja.

Heinrich Riikoja teaduslik tegevus algas juba üliõpilaspäevil. 1915. aastal võttis ta osa Volga deltale korraldatud ekspeditsioonist, järgmistel aastatel tegi

ta Kaspial ja Valgel merel planktoloogilisi uurimusi. 1920-ndatest aastatest alates pühendas teadlane peatähelepanu Eesti seisvete uurimisele. Arvukatest ekspeditsioonidest Matsallu, Vooremaa järvedele, Tamulale, Vagulale, Aegviitu, Emajõe, Võrtsjärvele ja mujale kasvasid välja tema teaduslikud tööd, nende seas ka doktoriväitekiri Ida-Eesti järvedest.

Kokku on professor H. Riikoja sulest ilmunud umbes nelikümmend erialast teaduslikku tööd, nende seas «Selgrootute loomade süstemaatiline nimestik» (1923), «Kodumaa kalad» (1927), «Eestikeelseid zooloogilisi oskussõnu» (1930), «Eesti järvede nimestik» (1934), «Eesti NSV kalad» (1950). Koolikirjandusest on temalt ilmunud «Zooloogia praktikum keskkoolidele» (1921), «Juhend zooloogilisteks vaatlusteks ja ko-

gude korraldamiseks» (1921). Ka on ta olnud kaasautoriks mitmetele algkooli looduslooõpikutele, tõlkinud populaarteaduslikke raamatuid ja avaldanud arvukalt lühemaid artikleid ajakirjanduses. Märkimist väärib veel kodu-uurimuslik väljaanne «Kodu», mis ilmus koostöös tema õe kirjanik Marta Sillaotsaga.

Ühiskondliku töö korras on H. Riikoja juhtivalt tegutsenud Loodusuurijate Seltsis, Eesti Veekogude Uurimise Komisjonis, Eesti Kodu-uurimise Seltsis, võtnud osa mitmetest rahvusvahelistest kongressidest ja töötanud Euroopa maade hüdrobioloogilistes asutustes.

Professor Heinrich Riikoja teeneid on hinnatud valitsuse aukirjade, medalite, ordenitega. 1960. aastal valis Loodusuurijate Selts teenelise teadlase oma au liikmeks. H. JOONUKS